

Πληροφοριακή παιδεία και ελληνική πραγματικότητα: Ιδέες και προβληματισμοί που προέρχονται από τα δύο σχετικά προγράμματα της Βιβλιοθήκης του Ιδρύματος Ευγενίδου

Χαρά Μπρίντεζη

Ίδρυμα Ευγενίδου, hbrinde@eugenfound.edu.gr

Περίληψη

Η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Ευγενίδου, από το 2004, έχει ξεκινήσει δύο προγράμματα σχετικά με την Πληροφοριακή Παιδεία. Το ένα πρόγραμμα που διεξάγεται σε συνεργασία με το Γραφείο Δικτυακής Εκπαιδευτικής Πύλης του Υπ.Ε.Π.Θ., αποσκοπεί στην ενημέρωση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την πληροφοριακή παιδεία. Στα πλαίσια του προγράμματος, οι εκπαιδευτικοί, πέραν των ενημερωτικών παρουσιάσεων που παρακολουθούν, έχουν επίσης τη δυνατότητα πρακτικής εφαρμογής των όσων μαθαίνουν με βάση ειδικά σχεδιασμένα σενάρια αναζήτησης που τους δίνονται. Το δεύτερο πρόγραμμα πραγματοποιείται σε συνεργασία με εκπαιδευτικούς και αφορά στους μαθητές. Στόχος αυτού του προγράμματος είναι η εξοικείωση των μαθητών με τους τρόπους αναζήτησης, επιλογής και αξιολόγησης πληροφοριών, καθώς συλλέγουν υλικό για τις σχολικές εργασίες τους από μεγάλη ποικιλία πηγών (έντυπων και ηλεκτρονικών). Στην εισήγηση θα παρουσιαστούν συνοπτικά τα δύο προγράμματα, αλλά κυρίως θα αναπτυχθούν προβληματισμοί και ιδέες που προέκυψαν από αυτά και σχετίζονται με την ελληνική πραγματικότητα.

Λέξεις Κλειδιά: Πληροφοριακή παιδεία, βιβλιοθήκη Ιδρύματος Ευγενίδου, εκπαίδευση χρηστών

Information literacy and the Greek reality: Ideas and questions stemming from two seminars organized by the Eugenides Foundation library

Hara Brindesi

Eugenides Foundation, hbrinde@eugenfound.edu.gr

Abstract

Since 2004, the Eugenides Foundation Library has been running two information literacy seminars. The first one, which has been conducted in cooperation with the Hellenic Ministry of Education Official Educational Portal, aims at informing educators on information literacy issues; participants have the opportunity not only to attend pertinent presentations but also to get to grips with what they hear, by working on specially developed information searching scenarios. The second seminar, carried out in cooperation with educators, is designed for students. The aim is to familiarize them with the ways of searching, selecting and evaluating information, through tasks of collecting material for their school assignments, using a variety of sources (printed and electronic). This lecture will present both of the above seminars and furthermore ideas and questions stemming from them and specifically related to Greek reality.

Keywords: Information literacy, Eugenides Foundation library, user training

Η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Ευγενίδου είναι γνωστή στον ελληνικό χώρο, από το 1966 που ξεκίνησε να λειτουργεί, ως ειδική βιβλιοθήκη με εξειδίκευση σε θέματα επιστήμης και τεχνολογίας. Όμως, από το 1996, που πάρθηκε η σχετική απόφαση, επεκτάθηκαν οι τομείς που καλύπτει. Έτσι, στις συλλογές της μπορεί κανείς πλέον να βρει και ποικιλία άλλων θεμάτων, όπως κοινωνικές επιστήμες, ιστορία, λογοτεχνία, και μάλιστα με υλικό που απευθύνεται όχι μόνο σε ενήλικους αλλά και σε μικρές ηλικίες, κυρίως σε παιδιά από Πέμπτη δημοτικού και πάνω.

Η Βιβλιοθήκη μας ανέκαθεν έδειχνε ιδιαίτερο ενδιαφέρον στους μαθητές που την επισκέπτονταν, προσφέροντάς τους τα κατάλληλα βοηθήματα για τις σπουδές τους. Η ευρεία όμως προσέλευση νέων τα τελευταία χρόνια, οδήγησε στην απόφαση να εμπλουτισθούν οι συλλογές της με βιβλία και ηλεκτρονικό υλικό για μικρές ηλικίες, με αποτέλεσμα στο ισόγειο της Βιβλιοθήκης να λειτουργήσει, σε ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα, το Νεανικό της Τμήμα.

Από τη συνεχή αυτή επαφή μας με τους μαθητές, μας δόθηκε η δυνατότητα να παρατηρήσουμε πόσο δυσκολεύονται κατά τη διεκπεραίωση των σχολικών τους εργασιών. Κάποια χαρακτηριστικά παραδείγματα δυσκολιών είναι τα εξής:

- Νιώθουν αμήχανα όταν ο βιβλιοθηκονόμος τους προτείνει πολύ υλικό από διάφορες πηγές.

- Όταν ο βιβλιοθηκονόμος τους προτείνει να ψάξουν σε γενικές ή ειδικές εγκυκλοπαίδειες δεν μπορούν να εντοπίσουν το κατάλληλο λήμμα.
- Θεωρούν ότι επαρκεί για την εργασία τους απλώς η φωτοτύπηση μερικών σελίδων από το πρώτο βιβλίο στο οποίο θα εντοπίσουν πληροφορίες.
- Σε αρκετές περιπτώσεις ζητούν από τον βιβλιοθηκονόμο να τους βρει αυτό που χρειάζονται, κάτι που συμβαίνει συχνά όταν δεν έρχονται καν τα ίδια στη βιβλιοθήκη αλλά οι γονείς τους.

Εντοπίζοντας αυτά τα προβλήματα αποφασίσαμε να ξεκινήσουμε ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης των μαθητών, με στόχο κατ' αρχήν την εξοικείωσή τους με τη βιβλιοθήκη. Δεν ισχυριζόμαστε ότι προσφέρουμε ολοκληρωμένα προγράμματα πληροφοριακής παιδείας. Τέτοιου είδους προγράμματα άλλωστε απαιτούν κατάλληλες προϋποθέσεις, όπως για παράδειγμα απαιτείται η αφιέρωση αρκετού χρόνου για απασχόληση με τα παιδιά. Τα σχολεία που επισκέπτονται τη βιβλιοθήκη μας μπορούν να αφιερώνουν τρεις ή το πολύ τέσσερις ώρες. Αυτός είναι και ένας από τους βασικότερους λόγους που τα πιο επιτυχημένα προγράμματα πληροφοριακής παιδείας γίνονται σε σχολικές βιβλιοθήκες, με την συνεργασία εκπαιδευτικών και βιβλιοθηκονόμων ή και ακόμη καλύτερα με την ενσωμάτωση των σεμιναρίων στα προγράμματα σπουδών.

Πρόγραμμα εξοικείωσης των μαθητών με τη Βιβλιοθήκη

Έτσι ξεκίνησε το ένα από τα δύο προγράμματα που έχουμε αναπτύξει και σχετίζονται με την πληροφοριακή παιδεία. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα που γίνεται σε συνεργασία με εκπαιδευτικούς κυρίως από σχολεία της ευρύτερης περιοχής του Ιδρύματος, απευθύνεται σε μαθητές από 10 ετών και πάνω και λειτουργεί συνοπτικά ως εξής:

Οι εκπαιδευτικοί αναθέτουν εργασίες στους μαθητές τους και τους φέρνουν στη Βιβλιοθήκη. Εμείς, οι βιβλιοθηκονόμοι, αναλαμβάνουμε να ξεναγήσουμε τα παιδιά στους χώρους της και να τα εξοικειώσουμε με τους τρόπους αναζήτησης και εντοπισμού πληροφοριών τόσο στο έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό της Βιβλιοθήκης όσο και στο Διαδίκτυο, ώστε να είναι κατόπιν σε θέση να αναζητήσουν και να εντοπίσουν μόνο τους τη βιβλιογραφία που χρειάζονται για τις εργασίες που έχουν αναλάβει. Για τον λόγο αυτόν, το πρόγραμμα περιλαμβάνει παρουσιάσεις, κατά τις οποίες τα παιδιά κατανοούν, μεταξύ άλλων, τους τρόπους οργάνωσης της βιβλιοθήκης, το ταξινομικό της σύστημα, τον τρόπο ταξιθέτησης του υλικού στα ράφια και τους τρόπους αναζήτησης πληροφοριών στον ηλεκτρονικό κατάλογο. Επίσης, περιλαμβάνεται ειδική παρουσίαση για το Διαδίκτυο και τους τρόπους ανεύρεσης και αξιολόγησης ιστοσελίδων. Ακολουθεί πρακτική εκπαίδευση των παιδιών στους υπολογιστές κατά την διάρκεια της οποίας εντοπίζουν υλικό κατάλληλο για την διεκπεραίωση των εργασιών τους. Συνήθως, δεν είναι αρκετός ο χρόνος για να ολοκληρώσουν τις εργασίες τους στη Βιβλιοθήκη, κάτι που θα πρέπει να γίνεται στο σχολείο με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών ή στο σπίτι.

Τα θετικά αποτελέσματα, όπως αναφέρουν και οι εκπαιδευτικοί που μας επισκέπτονται, είναι αρκετά. Οι μαθητές:

- Εξοικειώνονται με την ιδέα της βιβλιοθήκης
 - ο νιώθουν άνετα στο χώρο, κατανοούν την χρησιμότητά της εντοπίζουν μόνοι τους υλικό και μάλιστα αντιμετωπίζοντας τις εργασίες τους διαθεματικά.

- Αποδεδειγμένα από το μοναδικό σχολικό εγχειρίδιο, ξεφεύγουν από τα τυπικά όρια της αίθουσας διδασκαλίας και επίσης νιώθουν το ρόλο του εκπαιδευτικού ως συμβουλευτικό στη δουλειά που κάνουν μόνοι τους.
- Καλλιεργούν ως ένα βαθμό την κριτική τους σκέψη.

Από το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχουν εντοπισθεί κάποια σημαντικά προβλήματα που σχετίζονται με τον τρόπο που οι μαθητές δουλεύουν για τις εργασίες τους:

- Κατ' αρχήν η πλειονότητα των παιδιών θεωρεί το Διαδίκτυο ως την μοναδική και την καλύτερη πηγή πληροφοριών. Η πρώτη απάντηση που παίρνουμε στην ερώτηση «τι θα κάνατε για να βρείτε πληροφορίες για ένα θέμα»; είναι «θα έψαχνα στο Internet». Ωστόσο, αν παρακολουθήσει κανείς τα παιδιά, θα καταλάβει ότι δεν γνωρίζουν πώς να εντοπίζουν και να επιλέγουν τις πληροφορίες που χρειάζονται στο Διαδίκτυο και βεβαίως δεν γίνεται συζήτηση για το πώς να τις αξιολογούν.
- Η πλειοψηφία των παιδιών δεν έχει ξαναχρησιμοποιήσει βιβλιοθήκη ή δεν έχει κατανοήσει τη λειτουργία μιας βιβλιοθήκης. Άλλωστε στις περισσότερες περιπτώσεις σχολείων που μας έχουν επισκεφθεί δεν υπάρχει οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη.

Σχετικά με τα προαναφερθέντα είναι και τα εξαιρετικά ενδιαφέροντα αποτελέσματα μιας έρευνας σε δευτεροετείς φοιτητές του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και του Πανεπιστημίου Μακεδονίας που δημοσιεύθηκαν στην εφημερίδα Καθημερινή (Κυριακή 20 Ιουλίου 2008), σε άρθρο με τίτλο «Η αποστήθιση βασιλεύει και στα ΑΕΙ» του Απόστολου Λακασά. Η έρευνα αυτή, σε γενικές γραμμές, αποκαλύπτει ότι «πολλοί φοιτητές δεν ξέρουν πώς να διαβάζουν, πώς να χρησιμοποιούν πολλαπλές πηγές γνώσης και δεν έχουν κριτική σκέψη». Μερικά στατιστικά στοιχεία από την εν λόγω έρευνα είναι τα ακόλουθα:

- «Το 93,2% των φοιτητών δεν έχει ποτέ ή μόνο περιπτώσιακά διαβάσει βιβλία και άρθρα από τη βιβλιοθήκη ή το Διαδίκτυο.
- Ακόμα και αυτοί οι λίγοι (το 6,8% δηλαδή), που συνειδητοποιούν ότι για να κατανοήσουν τα πανεπιστημιακά μαθήματα πρέπει να διαβάσουν πέρα από το βασικό εγχειρίδιο, δεν γνωρίζουν τον τρόπο που πρέπει να μελετούν.
- Ένας στους τέσσερις (25,3%) δήλωσε ότι συνεχίζει (όπως στην υποχρεωτική εκπαίδευση) να αποστηθίζει χωρίς να καταλαβαίνει αυτά που διαβάζει.
- Ο ένας στους τέσσερις (25%) αρκείται να διαβάσει την εισαγωγή και τα συμπεράσματα κάθε κεφαλαίου.
- Μόλις το 12,5% των φοιτητών διαβάζει όλο το πανεπιστημιακό σύγγραμμα για να εντοπίσει τις σημαντικότερες ιδέες του.
- Η χρήση της βιβλιογραφίας για την μελέτη είναι... πολυτέλεια για τους Έλληνες φοιτητές. Μόνο το 6,2% χρησιμοποιεί συστηματικά βιβλιογραφικές αναφορές μετά το τέλος των διαλέξεων των καθηγητών. Το 56,2% δήλωσε ότι το κάνει περιστασιακά και το 37,5% ποτέ¹.

Στο ίδιο άρθρο η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Μακεδονίας κ. Ζωή Γεωργαντά αναφέρει ότι «οι νέοι έρχονται στο πανεπιστήμιο "κουβαλώντας" αφενός την κούραση από

¹ Η πιλοτική έρευνα πραγματοποιήθηκε από ομάδα ερευνητών του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και του Πανεπιστημίου Μακεδονίας με ερωτηματολόγιο σε τυχαίο στρωματοποιημένο δείγμα 312 δευτεροετών φοιτητών του τρίτου εξαμήνου. Υπεύθυνες της έρευνας ήταν η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Μακεδονίας κ. Ζωή Γεωργαντά, η επίκουρη καθηγήτρια του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Ελένη Κανδηλόρου και η κ. Αλεξάνδρα Λειβαδά.

τις εξαντλητικές εισαγωγικές εξετάσεις, και αφετέρου την κουλτούρα της παθητικής μάθησης που απέκτησαν κατά τα προηγούμενα 12 χρόνια εκπαίδευσης. Το πανεπιστήμιο θα τους φορτώσει με πρωτόγνωρες απαιτήσεις, όπως είναι το διάβασμα σε σύντομο χρονικό διάστημα επιστημονικών βιβλίων και η εκπόνηση εργασιών επιστημονικά διαρθρωμένων και με κριτικό πνεύμα. Αυτά απαιτούν την οργάνωση του χρόνου τους και την ύπαρξη δεξιοτήτων μάθησης, τις οποίες ποτέ δεν διδάχτηκαν, όπως οι συνομήλικοί τους στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες».

«Ποια λύση υιοθετούν οι πελαγωμένοι Έλληνες φοιτητές;» αναρωτιέται συνεχίζοντας ο Απόστολος Λεκασάς. «Αναπαράγουν το οικείο μοντέλο της παπαγαλίας. Όσο για τη χρήση βιβλιογραφίας και άλλων πηγών πλην του ενός συγγράμματος... ούτε συζήτηση». «Με τον τρόπο αυτό η μάθηση είναι βραχυχρόνια και δεν γίνεται ουσιαστικό κτήμα. Το αποτέλεσμα είναι ότι μπορεί ένας φοιτητής να πάρει μεγάλο βαθμό, αλλά στην ουσία δεν έχει αποκτήσει γνώση, γιατί όσα διάβασε τα έμαθε παπαγαλία και αν ερωτηθεί, ακόμα και 10 ημέρες αργότερα, επάνω στα ίδια θέματα, δεν θυμάται τίποτα. Πολύ περισσότερο αν είναι να χρησιμοποιήσει τις θεωρίες που έμαθε στην πράξη για να λύσει καθημερινά τεχνικά ή γενικά κοινωνικοοικονομικά προβλήματα», συμπληρώνει η επίκουρη καθηγήτρια του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Ελένη Κανδηλώρου. Τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν -για μία ακόμη φορά- ότι θα πρέπει να γίνει ουσιαστική συζήτηση για το περιεχόμενο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας για εκπαιδευτικούς

Μας δόθηκε η ευκαιρία να συζητήσουμε όλα τα παραπάνω με εκπαιδευτικούς του Γραφείου Δικτυακής Πύλης του Υπ.Ε.Π.Θ. Αποτέλεσμα των συζητήσεων ήταν να προκύψει μια ωφέλιμη συνεργασία. Από τον Δεκέμβριο του 2006 και κατά τακτά χρονικά διαστήματα, οι βιβλιοθηκονόμοι του Ιδρύματος Ευγενίδου και οι εκπαιδευτικοί του Γραφείου Δικτυακής Πύλης του Υπ.Ε.Π.Θ., συναντούμε στο χώρο της Βιβλιοθήκης περίπου 20 εκπαιδευτικούς κάθε φορά και τους παρουσιάζουμε ένα σύντομο πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας.

Στόχος των συναντήσεων που πραγματοποιούνται στη Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Ευγενίδου είναι να ενημερωθούν οι εκπαιδευτικοί για τη χρησιμότητα της πληροφοριακής παιδείας, να λάβουν συγκεκριμένες γνώσεις του αντικειμένου, εύκολα εφαρμόσιμες, και να κινήσουν οι συμμετέχοντες τη διαδικασία ώστε να φθάσει η πληροφοριακή παιδεία τελικά στους μαθητές.

Πιο συγκεκριμένα στις συναντήσεις αυτές ακολουθείται η εξής διαδικασία:

Οι εκπαιδευτικοί συγκεντρώνονται σε ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα της Βιβλιοθήκης. Το πρόγραμμα ξεκινάει με σύντομη εισαγωγική ενημέρωσή τους για την πληροφοριακή παιδεία (τι είναι, πού και πότε ξεκίνησε, γιατί θεωρείται πλέον αναγκαία). Κατόπιν ακολουθεί εισήγηση που στοχεύει στην ενημέρωση των εκπαιδευτικών σχετικά με τους τρόπους οργάνωσης μιας βιβλιοθήκης (είδη πηγών πληροφόρησης μιας σύγχρονης βιβλιοθήκης και οργάνωσή τους, ταξινόμηση, μεθοδολογία έρευνας), τη μεθοδολογία σύνταξης βιβλιογραφίας και τους τρόπους αναζήτησης υλικού στον κατάλογο της βιβλιοθήκης. Το πρόγραμμα συνεχίζεται με το πρώτο μέρος της πρακτικής άσκησης: οι εκπαιδευτικοί χωρίζονται σε ομάδες, με οδηγό συγκεκριμένα σενάρια αναζήτησης τα οποία τους έχουν ήδη μοιραστεί. Με βάση τα σενάρια αυτά αναζητούν πληροφορίες, εκμεταλλευόμενοι όλες τις δυνατότητες που τους δίνει ο ηλεκτρονικός κατάλογος. Τα

σενάρια αναζήτησης τα οποία μοιράζονται στους εκπαιδευτικούς είναι τέσσερα και ως εκ τούτου χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες.

Ακολουθεί διάλειμμα, κατά το οποίο πραγματοποιείται επίσης ξενάγηση στη βιβλιοθήκη και αναζήτηση στα ράφια, του υλικού που οι εκπαιδευτικοί έχουν εντοπίσει κατά την προηγηθείσα πρακτική άσκηση, στον κατάλογο (βιβλία, περιοδικά κλπ). Μετά το διάλειμμα οι εκπαιδευτικοί παρακολουθούν μια παρουσίαση σχετική με την Εκπαιδευτική Πύλη του Υπ.Ε.Π.Θ., μια παρουσίαση σχετική με τους τρόπους αναζήτησης πληροφοριών σε βάσεις δεδομένων και τέλος μια παρουσίαση από την οποία ενημερώνονται τόσο για την ορολογία, τους μηχανισμούς και τις τεχνικές αναζήτησης στο Διαδίκτυο, όσο και για τα κριτήρια αξιολόγησης ιστοσελίδων.

Το πρόγραμμα τελειώνει με το δεύτερο μέρος της πρακτικής άσκησης: Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να κάνουν αναζήτηση και αξιολόγηση πληροφοριών τόσο στο Διαδίκτυο όσο και σε όλες τις πηγές πληροφοριών που άκουσαν, πάλι με βάση τα σενάρια αναζήτησης που τους έχουν δοθεί. Ακολουθεί διάλογος για τα αποτελέσματα της αναζήτησης συνολικά.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι από το πρόγραμμα αυτό οι εκπαιδευτικοί ενημερώνονται για:

- Το θέμα της πληροφοριακής παιδείας και για τη χρησιμότητά της για τους μαθητές τους, ώστε να προσπαθήσουν και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί να διοργανώνουν τέτοια προγράμματα, είτε στη δική μας είτε σε άλλη κοντινή τους βιβλιοθήκη.
- Τους τρόπους οργάνωσης μιας βιβλιοθήκης
 - ο και παράλληλα κατανοούν τη χρησιμότητα των βιβλιοθηκονομικών εργασιών.
- Τα διάφορα ήδη ηλεκτρονικών πηγών πληροφόρησης και τη σωστή χρήση τους πραγματοποιώντας πρακτική άσκηση σε δομημένες πηγές, όπως ο Ηλεκτρονικός Κατάλογος της Βιβλιοθήκης, συγκεκριμένες βάσεις δεδομένων και η Θεματική εκπαιδευτική Πύλη του Υπ.Ε.Π.Θ. Η πρακτική άσκηση γίνεται βάσει σεναρίων διαμορφωμένων ειδικά γι' αυτούς.
- Τη σωστή χρήση του Διαδικτύου, για το τι πρέπει να προσέχουν και πώς να αξιολογούν ιστοσελίδες, κάνοντας επίσης πρακτική άσκηση βάσει των σεναρίων.

Δεν θα μπορούσαμε βεβαίως να μην αναφέρουμε την άποψη των εκπαιδευτικών – συνεργατών μας από το Υπ.Ε.Π.Θ., όπως οι ίδιοι την ανέπτυξαν σε εκπαιδευτικό συνέδριο: «Πρότασή μας είναι να εισαχθεί η πληροφοριακή παιδεία με εκπόνηση εργασιών ως μάθημα στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του ελληνικού σχολείου και να αναχθούν οι βιβλιοθήκες σε βασικό κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση όπως έχει γίνει και σε πολλές χώρες της Ευρώπης. Το ζητούμενο τελικά είναι να διαμορφωθούν μαθητές με οξυμένη κριτική σκέψη και διάθεση μάθησης οι οποίοι θα αποτελέσουν μελλοντικούς ενεργούς πολίτες της κοινωνίας της πληροφορίας και γνώσης (Αναστασιάδου, 2007)».

Παρατηρήσεις σχετικές με το πρόγραμμα

Ορισμένοι από τους εκπαιδευτικούς δεν είναι καθόλου εξοικειωμένοι με τη χρήση Η/Υ, με αποτέλεσμα να αδυνατούν να τον χρησιμοποιήσουν ως εργαλείο έρευνας. Δεν είναι εξοικειωμένοι με τις βάσεις δεδομένων ούτε και με αυτές που έχουν θεματικό περιεχόμενο συναφές με τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες (π.χ. ERIC). Απ' ό,τι φαίνεται το πρόβλημα δημιουργείται και λόγω του ότι οι περισσότερες από αυτές τις βάσεις δεδομένων είναι στην αγγλική γλώσσα.

Αρκετοί δεν είναι ενημερωμένοι για την ύπαρξη on-line καταλόγων στις περισσότερες πλέον βιβλιοθήκες με δυνατότητα πρόσβασης από το σπίτι ή δεν χρησιμοποιούν τους καταλόγους συχνά ή δεν κατέχουν τους τρόπους αναζήτησης, με αποτέλεσμα να θεωρούν ότι δεν καλύπτουν τις ανάγκες τους.

Πολλοί από τους εκπαιδευτικούς δεν γνωρίζουν τις λειτουργίες και τις δυνατότητες των βιβλιοθηκών αλλά και τους τρόπους έρευνας. Σε γενικές γραμμές, θα μπορούσαμε να πούμε ότι δεν έχουν μπει στη λογική να δουν τις βιβλιοθήκες και τους βιβλιοθηκονόμους ως συνεργάτες στο έργο τους.

Συμπεράσματα

Τα σεμινάρια πληροφοριακής παιδείας δεν είναι πολυτέλεια για την Ελλάδα. Είναι ανάγκη. Και δεν πρέπει να σκεφτόμαστε μόνο τους φοιτητές. Απ' ό,τι φαίνεται, για να λυθεί το πρόβλημα, χρειάζεται να ξεκινήσουμε από τους μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και κυρίως να αυξήσουμε την αποδοτικότητα των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και μέσης εκπαίδευσης.

Είναι γνωστό ότι σε πολλές χώρες του εξωτερικού η πληροφοριακή παιδεία έχει ενσωματωθεί στα προγράμματα σπουδών σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και μάλιστα από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ώστε τα παιδιά να μαθαίνουν από μικρά τον σωστό τρόπο έρευνας και τη σωστή χρήση των πηγών. Στην Ελλάδα δυστυχώς δεν συμβαίνει το ίδιο ακόμη.

Το πρώτο που θα σκεφτόταν κανείς είναι ότι για την επιτυχία τέτοιων προγραμμάτων χρειάζεται να παρθούν αποφάσεις κεντρικά και χρειάζεται να γίνει ανασχεδιασμός της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Πρέπει βεβαίως να γίνει αυτό, αλλά καλό θα ήταν να σκεφθούμε εντωμεταξύ εάν μπορούμε να κάνουμε και παράλληλες ενέργειες. Από τις εμπειρίες μας από τα σχετικά προγράμματα της Βιβλιοθήκης του Ιδρύματος Ευγενίδου, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι οι βιβλιοθήκες πρέπει να βοηθήσουν στην επίλυση των προβλημάτων που έχουν δημιουργηθεί, αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες. Αποτελέσματα μπορούμε να έχουμε και από μεμονωμένες περιπτώσεις βιβλιοθηκών. Όμως αυτό που χρειάζεται κυρίως είναι η συντονισμένη προσπάθεια και η συνεργασία. Είναι εφικτή η λύση της συνεργασίας μεταξύ των βιβλιοθηκών για την από κοινού διαμόρφωση προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας; Εμείς πιστεύουμε πως ναι.

«Εύκολα θα μπορούσε κανείς να κατανοήσει πόσο θα βοηθούσε η συνεργασία βιβλιοθηκών για τη δημιουργία προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας πάνω σε κοινές βάσεις και πρότυπα ή για τη δημιουργία (ηλεκτρονικού) τόπου συνάντησης που θα εξυπηρετούσε την ανταλλαγή εμπειριών ή για τη συστηματική ενημέρωση των σχολείων για τα προγράμματα των συνεργαζόμενων βιβλιοθηκών ή ακόμη και για ενημέρωση του ευρύτερου κοινού για σεμινάρια ή εκδηλώσεις τους» (Μπρίντζη, 2008). Περαιτέρω, αφού

μελετηθούν και οι ξένες αντίστοιχες προσπάθειες και καλές πρακτικές, θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένας αριθμός πρότυπων προγραμμάτων, αναλόγως των ειδών των χρηστών και των θεματικών τομέων ενδιαφέροντος, προσαρμοσμένων στην ελληνική πραγματικότητα.

Κλείνοντας, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι και τα δύο προγράμματα που περιγράψαμε στην παρούσα εισήγηση, έχουν τύχει μεγάλης ανταπόκρισης και ενδιαφέροντος τόσο από τους μαθητές όσο και από τους εκπαιδευτικούς.

Βιβλιογραφία

Αναστασιάδου, Αναστασία, Δημόπουλου, Ιωάννα, Στούμπη, Αλεξάνδρα (2007) Η Πληροφοριακή Παιδεία στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: Σύνομη επισκόπηση και προτάσεις. Στα πρακτικά του 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου των εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ., 4-6 Μαΐου 2007, Σύρος.

Λακασάς, Απόστολος (2008) Η αποστήθιση βασιλεύει και στα ΑΕΙ. Καθημερινή, Κυριακή 20 Ιουλίου.

Μπρίντζη, Χαρά (2008) Ο δυναμικός ρόλος των βιβλιοθηκών για τη δια βίου κατάρτιση των πολιτών: Εμπειρίες της Βιβλιοθήκης του Ιδρύματος Ευγενίδου. Στα πρακτικά του 1^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Δημοτικών Βιβλιοθηκών, 4-5 Δεκεμβρίου 2008, Αθήνα.